

Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet,
Venstre, Moderaterne), Socialistisk Folkeparti,
Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance,
Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten,
Radikale Venstre, Dansk Folkeparti, Alternativet og
Nye Borgerlige

om

demokratiske virksomheder

Indledning

Danmark har en lang tradition for demokratiske virksomheder, bl.a. med de første andelsmejerier fra midten af 1800-tallet, der har haft stor betydning for danske virksomheder og dansk økonomi.

”Demokratiske virksomheder” bruges typisk som fællesbetegnelse for bl.a. forbruger-, producent-, forenings- og medarbejderejede virksomheder. En demokratisk virksomhed kan frit organiseres inden for de eksisterende virksomhedsformer og er underlagt den samme generelle lovgivning som andre virksomheder.

Det er afgørende, at udviklingen af nye demokratiske virksomheder ikke går i stå. Derved kan flere af disse virksomheder fremadrettet bidrage til arbejdspladser og vækst i hele landet. Med vores tradition for demokratiske virksomheder har vi et godt udgangspunkt, men der er behov for, at vi styrker udviklingen på området.

En ekspertarbejdsgruppe om demokratiske virksomheder (herefter ekspertarbejdsgruppen) blev derfor nedsat i 2021 og kom i juni 2022 med en rapport indeholdende en række anbefalinger til, hvordan man kan fjerne barrierer og forbedre forholdene for demokratiske virksomheder.

Ekspertarbejdsgruppens rapport viste bl.a., at der ikke i tilstrækkelig grad er kendskab til start og drift af demokratiske virksomheder i bl.a. erhvervsfremmesystemet, hos private rådgivere, i uddannelsessystemet og hos pengeinstitutter.

Aftalepartierne ønsker med gennemførelsen af en række af ekspertarbejdsgruppens anbefalinger at skabe bedre forhold for demokratiske virksomheder, så vilkårene for start og drift bliver de samme som for andre virksomheder. Kendskabet til disse virksomhedsformer skal styrkes, så de på sigt forsat sikrer et alsidigt og robust erhvervsliv med forskellige ejerformer.

Med finanslovsaftalen for 2023 blev der afsat 22,0 mio. kr. i perioden 2023 - 2026 til at bidrage til opfølgningen på anbefalingerne fra ekspertarbejdsgruppen.

1. Mere viden om og bedre kendskab til demokratiske virksomheder gennem virksomhedsrettet vejledningsindsats

Alt for få iværksættere og erhvervsdrivende får tilstrækkelig rådgivning om mulighederne for at starte og drive en virksomhed demokratisk. Det er medvirkende til, at udviklingen af nye demokratiske virksomheder er gået i stå.

Der er i dag et begrænset kendskab til demokratiske virksomheder i erhvervsfremmesystemet, og som følge heraf ydes der ikke tilstrækkelig vejledning til bl.a. iværksættere om muligheden for opstart og drift af demokratiske virksomheder.

Aftalepartierne er derfor enige om, at der igangsættes en styrket informations- og vejledningsindsats om demokratiske virksomheder i samarbejde med centrale aktører i erhvervsfremmesystemet, herunder erhvervshusene, den lokale erhvervsservice og Danmarks Eksport- og Investeringsfond (EIFO). Indsatsen har til formål at sikre, at flere iværksættere og virksomhedsejere bliver bekendt med de særlige muligheder, der ligger i at etablere eller omdanne deres virksomhed til en demokratisk virksomhed.

Der afsættes i alt 2,3 mio. kr. i perioden 2023 - 2026 til indsatsen.

2. Mere viden om og bedre kendskab til demokratiske virksomheder gennem uddannelsesindsats rettet mod grundskoler, relevante erhvervsuddannelser, gymnasiale uddannelser og videregående uddannelser

Hvis muligheden for at starte en virksomhed demokratisk skal vinde udbredelse, skal der sættes tidligere ind overfor kommende iværksættere samt skabes et vidensløft i uddannelsessystemet.

Der er i den forbindelse behov for at udbrede kendskabet til demokratiske virksomheder (f.eks. andelsselskaber) hos de studerende, der følger fag om innovation og entreprenørskab, så der på sigt er grundlag for, at flere demokratiske virksomheder stiftes.

Aftalepartierne er derfor enige om, at Fonden for Entreprenørskab får til opgave at udbrede kendskabet til demokratiske virksomheder i uddannelsessystemet gennem en systematisk videnformidling på uddannelsesinstitutionerne. Fonden for Entreprenørskab udarbejder undervisningsmateriale målrettet relevante erhvervsuddannelser, gymnasiale uddannelser og grundskoler.

Der afsættes i alt 9,9 mio. kr. i perioden 2023 - 2026 til Fonden for Entreprenørskab.

3. Mere viden om og bedre kendskab til demokratiske virksomheder gennem dialog med private investorer, advokater, banker mv.

Valget af virksomhedsform afhænger ofte af den rådgivning, iværksættere får hos private rådgivere som advokater, revisorer og pengeinstitutter. Desværre er kendskabet til demokratiske virksomheder hos de private rådgivere ikke tilstrækkeligt, hvorfor mange af disse ikke ser en demokratisk virksomhedsform som en mulighed.

Der er behov for at øge kendskabet til bl.a. etablering og udvikling af demokratiske virksomheder hos private investorer, brancheorganisationer, advokater, banker mv., som iværksættere og SMV'er møder i løbet af deres opstart og drift af virksomheden. Et bedre kendskab til demokratiske virksomheder kan medvirke til, at der bliver stiftet flere demokratiske virksomheder, og at det bliver lettere at få korrekt rådgivning om etablering og drift af demokratiske virksomheder.

Aftalepartierne er enige om, at det er nødvendigt at udbrede kendskabet til demokratiske virksomheder gennem følgende tiltag:

- Det aftales, at der etableres et samarbejde mellem Erhvervsstyrelsen, erhvervshusene, centrale brancheorganisationer og andre relevante aktører om at finde hensigtsmæssige platforme for dialog med de private rådgivere, investorer og pengeinstitutter. Konkret foreslås det, at Erhvervsstyrelsen udarbejder en vejledning og i forlængelse heraf afholder dialogmøder for rådgivere mm.

Der afsættes 1,5 mio. kr. i alt i perioden 2024 - 2026 til indsatsen.

4. Enklere og klarere muligheder for medarbejdereje af demokratiske virksomheder

Mulighederne for medarbejdereje i de relevante virksomhedsformer er ikke tilstrækkeligt klare i den relevante lovgivning, hvorfor de ikke anses som en mulighed.

Historisk set har andelselskaber med begrænset ansvar (A.M.B.A.'er) og foreninger med begrænset ansvar (F.M.B.A.'er) ikke været etablerede som medarbejderejede virksomheder, selvom lovgivningen ikke forhindrer det. Det har siden 1. januar 2014 ikke har været muligt at stifte selskaber med begrænset ansvar (S.M.B.A.'er). Reglerne for F.M.B.A.'er finder tilsvarende anvendelse for de eksisterende S.M.B.A.'er, som ligeledes vil være omfattet af initiativet.

Der er behov for, at muligheden for etablering af et medarbejderejet A.M.B.A. eller F.M.B.A. klart fremgår af lovgivningen, så rådgivere og stiftere i tilstrækkelig grad kender til den.

Aftalepartierne er enige om, at muligheden for medarbejdereje i A.M.B.A.'er og F.M.B.A.'er tydeliggøres i erhvervsvirksomhedsloven.

5. Bedre mulighed for omdannelse til en demokratisk virksomhed

Der er ikke én virksomhedsform, der er skræddersyet til demokratiske virksomheder. Nogle demokratiske virksomheder er derfor stiftet som ApS'er, som er mere kendt, hvilket kan være en hindring for, hvordan virksomheden ønsker at arbejde med demokrati og medarbejdere.

Bedre omdannelsesmuligheder til demokratiske virksomhedsformer kan medvirke til, at demokratiske virksomheder får bedre adgang til at organisere sig inden for den juridiske ramme, der er mest hensigtsmæssig for den konkrete virksomhed. Samtidig kan virksomhederne fortsætte under det CVR-nummer, som de allerede har og anvender i deres forretningsdokumenter, hvorved de ikke pålægges flere byrder end nødvendigt. Der vil ikke ske ændringer i den skattemæssige behandling ved omdannelse af virksomheden.

Aftalepartierne er enige om at skabe mulighed for selskabsretlig omdannelse:

- fra anparts- og aktieselskab til andelsselskab- eller forening med begrænset ansvar.
- fra andelsselskab- og forening med begrænset ansvar til anpartsselskab.

Eksisterende selskaber med begrænset ansvar (S.M.B.A.'er) vil også kunne omdanne sig til anpartsselskaber.

Der afsættes i alt 1,2 mio. kr. i perioden 2024 - 2026 til initiativet. Initiativet kræver ændring af erhvervsvirksomhedsloven og selskabsloven.

6. Mulighed for passive investorer i A.M.B.A og F.M.B.A.

Det kan for danske iværksættervirksomheder uanset virksomhedsform være svært at skaffe tidlig finansiering. Konkret møder visse demokratiske virksomheder en udfordring i at rejse kapital, hvis investorer ikke ønsker at deltage aktivt i driften af virksomheden.

Det er i dag et krav, at deltagerne i et andelsselskab med begrænset ansvar (A.M.B.A.) eller en forening med begrænset ansvar (F.M.B.A.) skal være aktive, hvilket kan være en barriere for at tiltrække kapitalindsud fra eksterne passive investorer, som ikke ønsker at deltage aktivt i virksomhedens drift.

Muligheden for passive investorer vil medvirke til, at finansieringsmulighederne for A.M.B.A.'er og F.M.B.A.'er forbedres og sidestilles med andre virksomhedsformer i forbindelse med opstart og i udvikling af virksomheden.

Aftalepartierne er derfor enige om, at der indføres mulighed for, at op til 30 pct. af deltagerne i A.M.B.A.'er og F.M.B.A.'er kan være passive investorer. Muligheden for passive investorer vil også kunne anvendes af eksisterende selskaber med begrænset ansvar (S.M.B.A.'er). Initiativet kræver en ændring af erhvervsvirksomhedsloven.

7. Bedre finansieringsmuligheder for demokratiske virksomheder

Demokratiske virksomheder møder en særlig barriere i, at kendskabet til demokratiske virksomhedsmodeller er lavt hos bl.a. pengeinstitutter og Danmarks Eksport- og Investeringsfond (EIFO), hvorfor det for disse virksomheder kan være svært at opnå lån eller kapital.

Aftalepartierne er enige om, at der er igangsættes initiativer, som forbedrer kendskabet til demokratiske virksomhedsformer hos pengeinstitutter, brancheorganisationer (f.eks. Finans Danmark) og Danmarks Eksport- og Investeringsfond (EIFO).

8. anbefalinger om god ledelse for demokratiske virksomheder

Demokratiske virksomheder kan stå i et dilemma om valget mellem enten effektive beslutninger eller at sikre legitimitet ift. retmæssig inddragelse af medlemmerne.

Mange demokratiske virksomheder, herunder særligt forbruger-, leverandør- og producentejede virksomheder, oplever derfor et stigende fokus på indretning af deres ledelsessystem og inddragelse af virksomhedernes primære interessenter.

Der er en række forhold omkring medlemsdemokrati og ledelse, der er specifikke for demokratiske virksomheder, som der med fordel kan sættes fokus på.

Aftalepartierne er enige om at nedsætte et midlertidigt udvalg for god ledelse af demokratiske virksomheder, som udarbejder anbefalinger for god ledelse hos disse typer af virksomheder. Initiativet har til hensigt at sætte god ledelse på dagsordenen og give demokratiske virksomheder et målrettet værktøj og inspiration til at indrette sig optimalt for virksomheden.

Der afsættes i alt 4,7 mio. kr. i perioden 2024 - 2026 til initiativet.

9. Forbedring af demokratiske virksomheders muligheder for at kommunikere med deres medlemmer

For at sikre et velfungerende medlemsdemokrati skal det være muligt for demokratiske virksomheder at kommunikere direkte med medlemmerne i forbindelse med f.eks. valg.

Flere forbrugerejede og foreningsejede virksomheder oplever dog en barriere ift. medlemskommunikation. Det gælder særligt for en række finansielle demokratiske virksomheder, som f.eks. forsikringsselskaber og realkreditinstitutter, der er organiseret med en holding-struktur.

Aftalepartierne er derfor enige om at sikre en forbedring af muligheden for medlemskommunikation hos omdannede tidligere finansielle virksomheder. Initiativet indebærer en lempelse af, hvornår de underliggende finansielle virksomheder får mulighed for at dele sædvanlige kundeoplysninger (navn, adresse

og e-mailadresse) med modervirksomheden, forudsat at oplysningerne anvendes til meddelelser, der omhandler medlemskabet og de dertilhørende demokratiske rettigheder, og ikke anvendes til f.eks. markedsføring.

Initiativet kræver ændring af lov om finansiel virksomhed.

10. Bedre mulighed for aktiv sikring

Nogle demokratiske virksomheder kan ønske at langtidssikre aktiverne i virksomheden, så efterfølgende medarbejdere/deltagere ikke kan sælge ud eller opløse virksomheden for at inkassere den formue, der er opbygget i virksomheden. Det kan medvirke til at gøre virksomheden mere robust og levedygtig.

Det er i dag vanskeligt for demokratiske virksomheder at sikre, at aktivernes værdi forbliver i virksomheden, som derfor forsøges sikret ved besværlige opløsningsbestemmelser i vedtægten. Denne type aktivsikring er ikke understøttet ved lov eller underlagt offentligt tilsyn.

Aftalepartierne er derfor enige om, at A.M.B.A.'er og F.M.B.A.'er frivilligt får mulighed for at henlægge en bestemt procentdel af virksomhedens overskud og/eller formue til en bunden reserve og blive underlagt et tilsyn, hvor der føres tilsyn med den bundne reserve og vedtægtsbestemmelsen om opløsning af virksomheden. Muligheden for aktivsikring vil kunne anvendes af eksisterende selskaber med begrænset ansvar (S.M.B.A.'er). Der vil ikke være tale om tilsyn med virksomhedens forretningsmæssige dispositioner.

Der afsættes 2,4 mio. kr. i alt fra 2024-2026 til initiativet.

Initiativet kræver en ændring af erhvervsvirksomhedsloven.

11. Bedre mulighed for grøn omstilling i andelselskaber

Aftalepartierne er enige om, at demokratiske virksomheder skal kunne bidrage til at fremme den grønne omstilling. Der kan i den forbindelse være behov for at se på, om der for andelsbeskattede virksomheder er særlige barrierer, som forhindrer dem i at etablere grøn energiproduktion.

Det skal derfor undersøges, om det er hensigtsmæssigt, at andelsbeskattede virksomheder skal kunne opgøre deres indtægter fra salg af el separat og blive selskabsbeskattet heraf, mens den øvrige del af virksomhedernes indtægt fortsat andelsbeskattes. Initiativet kan medføre en række udfordringer af skatteretlig karakter i relation til afgrænsningen mellem andelsbeskattede aktiviteter og selskabsbeskattet el-virksomhed.

Aftalepartierne er enige om, at udfordringerne undersøges nærmere af Skatteministeriet i dialog med relevante interessenter.

12. Generationsskifte til medarbejdere

Partierne anerkender anbefaling om model for generationsskifte til medarbejdere som foreslået af ekspertarbejdsgruppen for demokratiske virksomheder. Partierne noterer sig, at forslaget ikke kan finansieres inden for rammen af denne aftale.

13. Videre proces og aftalens karakter

Aftalen er en stemmeaftale. På baggrund af aftalen vil regeringen forventeligt i folketingssamlingen 2023/2024 fremsætte de relevante lovforslag. Regeringen vil endvidere hurtigt igangsætte arbejdet med de nødvendige aktstykker for udmøntning af midler afsat på aftale om finansloven for 2023.